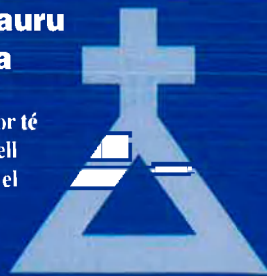

Situació de Nauru i mapa de l'illa

Com a mostra de la importància que el fòsfor té per a l'economia d'aquell país, el seu escut inclou el signe alquímic d'aquest element.

TEXT: XAVIER DURAN / GRÀFIC: VÍCTOR NAVARRO

INTERNACIONAL

L'explotació de fosfats pot destruir una illa del Pacífic

Nauru: de paradís a infern

Podria ser una illa paradisiàca, però Nauru més aviat sembla ara un infern, per causa de l'explotació dels fosfats. Els seus habitants tenen una alta renda per càpita i, alhora, una esperança de vida de les més baixes.

Només té 21 km² de superfície —Barcelona en té 60— i uns 19 de circumferència. I, a més, els seus 10.000 habitants s'han d'apilonar en una estreta franja de 150 a 300 metres, ran de costa. La resta de l'illa està devastada.

Es tracta de Nauru, un país independent des del 1968, situat a 42 quilòmetres de l'Equador, a mig camí entre Austràlia i Hawaii. És una illa d'origen coral·lí, que ha tingut en els fosfats la seva principal riquesa i, al mateix temps, la causa dels seus mals.

Nauru va ser annexionada per Alemanya en 1888. En 1906 s'hi varen començar a explotar els fosfats. I al començament de la Primera Guerra Mundial Austràlia ocupà el país. Els fosfats significaven un recurs molt important per a l'agricultura australiana, ja que el seu sòl és molt pobre.

Austràlia, Nova Zelanda i la Gran Bre-

tanya varen començar a administrar l'illa i l'explotació de fosfats a partir del 1920. I ara tots tres països han estat demandats davant el Tribunal Internacional de l'Haia pel govern nauruà. Aquest reclama que Austràlia i els seus socis paguin pel desastre ambiental produït amb l'explotació de les mines de fosfats.

El Tribunal encara no ha dictat sentència i ara al gener es tornarà a reunir. El cas és que el centre de l'illa està devastat i la vegetació pràcticament n'ha desaparegut. Els nauruans, a més, es queixen que els fosfats es van pagar per sota del preu de mercat i reclamen, pel cap baix, uns 15.000 milions de pessetes, que amb interessos es converteixen en més de 30.000 milions.

Ja en 1964 hom oferí als habitants de Nauru d'anar a viure en una altra illa, cosa que rebutjaren. Es veia que els fosfats s'esgotarien. Ara es calcula que les mines s'hauran d'abandonar en 1995. ¿De què

viurà Nauru a partir d'aleshores?

L'explotació dels fosfats ha fet que els nauruans tinguin una renda per càpita d'uns 6.000 dòlars, superior a la de Portugal i a la de la major part de països subdesenvolupats. Tenen molts serveis gratuïts, com ara sanitat, i envien els fills a escoles australianes cares.

L'administració d'aquesta riquesa no s'ha fet amb gaire encert. Així, la línia aèria en què s'han invertit la majoria de diners és deficitària i les facilitats per a empreses estrangeres que es vulguin establir al país difícilment tindran èxit en una illa en aquestes condicions.

A més, el canvi de vida no ha anat gaire bé al nauruans. De ser una població activa van passar a tenir grans ingressos i a fer vida sedentària. Els treballadors immigrants, provinents d'illes properes com Kiribati i Tuvalu, treballen a les mines. I la inactivitat, amb el canvi d'hàbits alimentaris —de menjars naturals a menjars

seves inversions a Austràlia o les línies marítimes que ha organitzat poden salvar la seva economia més enllà del 1995. I falta saber si el Tribunal de l'Haia obligarà els australians a indemnitzar d'alguna manera els illencs. Això establiria un precedent per a moltes colònies que han sofert l'explotació dels seus recursos.

Batejada pels seus descobridors anglesos, en 1798, amb el nom de Pleasant Island (Illa Plaent), Nauru sembla l'antitesi del que havia estat. Revistes com *Time* li han dedicat reportatges i s'han fet ressò de paraules com les del ministre de Finances, Kinza Clodumar, que a la Conferència de Rio del mes de juny de l'any passat deia: "La nostra trista història serveix d'exemple punyent i conspicu de què passa quan els éssers humans menystenim la bona terra que ens sosté".

Albert Masjoan

El centre de l'illa (dalt) està devastat i la vegetació n'ha desaparegut i us aï punt que hom va proposar els seus habitants d'anar-se'n a una altra illa.

Mai no anirem a Nauru

És improbable que el destí ens porti, a cap de nosaltres, a la petita illa de Nauru. I si no ens afanyem a anar-hi, aviat ja no quedarà illa per a poder visitar. L'explotació dels fosfats haurà eliminat la vegetació i, a la part interior, l'efecte hivernacle es menjarà la costa. Per a no quedar, no hi haurà ni nauruans, eliminats per la diabetis, les malalties cardiovasculars i la mort prematura.

Si Nauru, com diu el seu ministre de Finances, és un exemple punyent del que pot passar si menystenim el planeta, hauria de servir de lliçó. No podem explotar la Terra com si fóssim la darrera generació que hi viurà. Destruir boscos tropicals, illes del Pacífic o, fins i tot, fer arribar la contaminació a l'Everest i a l'Antàrtida no sembla el camí més encertat per a deixar un llegat

acceptable a les generacions venidores.

El cas de Nauru ens ensenya moltes coses. N'és una que aviat poden aparèixer els refugiats ecològics, quan territoris com aquest es vegin destruïts per causes diverses. Mes de cent milions de persones viuen en llocs que l'augment del nivell del mar pot fer abandonar.

La segona lliçó és sobre la responsabilitat dels qui exploten recursos. ¿Què pot passar als australians? S'acabaran els fosfats de Nauru i en compraran en un altre lloc. Si el Tribunal de l'Haia els obliga a pagar una indemnització, establirà precedent. Si no, es demostrarà que hi ha països que els més poderosos poden explotar i, quan ja no serveixen, deixar que desapareguin lentament del mapa.

A. M.

manufacturats "occidentalitzats" ha donat un 25% de casos de diabetis entre la població, el percentatge més elevat del món. Sembla que la població nauruana estaria genèticament predisposada a la diabetis i que el nou ritme de vida n'ha facilitat l'aparició.

Tenir una renda alta no compensa, si l'esperança de vida se situa només en 50 anys per als homes i en 55 per a les dones. A més, obesitat i malalties cardiovasculars, desconegudes abans, han estat el preu que els nauruans han pagat per l'augment del seu nivell de vida de forma tan ràpida.

Nauru ha demandat Austràlia pels danys ambientals infligits. Segons alguns experts, es pot restablir la vegetació de l'illa i fer-la de nou habitable. Aquesta actuació en els terrenys explotats abans de la independència costaria 72 milions de dòlars australians (uns 5.600 milions de pessetes) i restaurar tota l'illa tindria un cost de 216 milions de dòlars australians (uns 16.800 milions de pessetes) i necessitaria 30 anys.

Nauru presenta un altre perill: com altres illes del Pacífic, pot veure's afectada per la puja del nivell de mar. Territoris baixos i desprotegits com aquests poden enfonsar-se lentament si l'augment de la temperatura mitjana del planeta porta a una fusió accelerada dels gels polars. Si la mar puja de forma significativa, Nauru i els seus veïns serien dels primers a patir-ne les conseqüències.

Entre diabetis, destrucció de la vegetació i augment del nivell de mar, Nauru no té bones perspectives. Falta saber si les